

Komenský a my 2025/2026, 24. ročník

Téma kategorie C

Historia magistra vitae

V období, kdy si připomínáme devítisté výročí sepsání Kosmovy kroniky a současně sté padesáté výročí úmrtí autora *Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě*, Františka Palackého, zakladatele moderního českého dějepisectví, je vhodné zamyslet se nad významem znalosti historie a dějepisné literatury. Nemyslí se tím romanticky laděné romány zasazené do dobových kostýmů, ale skutečné historické události sepsané v análech či kronikách, učebnicích historie, v literatuře faktu, případně přímo v dobových dokumentech. Na všechny události minulosti můžeme nahlížet z různých úhlů a s odlišným záměrem, ale vždy na pozadí jakéhokoli bádání vyvstane mnoho otázek.

Můžeme se poučit z historie? Není historie jen opakování chyb nepoučitelného lidstva? Má nás historie vůbec čemu naučit? Posouvá se člověk po vývojových stupíncích nebo je jeho touha po moci a území souseda součástí lidské existence? Má vůbec smysl otáčet se do minulosti? Můžeme skrze minulé nahlédnout do budoucnosti lidstva nebo alespoň do budoucnosti své země? Není historie jen nostalgické vzpomínání na něco, co nikdo nikdy v celé šíři nemůže zachytit, proto jde vždy jen o subjektivní idealizovaný příběh lidstva? Nechávací si mocní tohoto světa upravit historii pro snadnější manipulaci se svým národem a jako základ své budoucí heroizace? Může jedinec ovlivnit chod dějin? Nebo snad musí čas nazrát do určitého stádia, aby zrodil vůdčí osobnost? Lze najít společné rysy osobností, které nějakým způsobem utvářely svět nebo jen jednotlivcům připisujeme klíčovou moc, abychom zjednodušili tok dějin? Má dějepis skutečně místo ve vzdělávání? Dívá se historie různých národů na jednu událost stejně nebo je vnímána jinak očima vítězů a poražených? Jaký smysl může mít bádání v oblasti historie lidstva, když z ní prožíváme jen nepatrný zlomek a chybí nám objektivní odstup a nadhled? Má smysl sepisovat paměti jednotlivých osobností, kroniky míst, rodů, národů...

Otázky, které provokují, ale přitom se honí v hlavách nejen filozofů, historiků, archivářů a spisovatelů. Jednou za čas napadnou i obyčejného člověka, studenta... Má cenu se dějepis tedy historii učit? Kdo jiný by mohl znát odpověď, než „učitel národů“ Jan Amos Komenský. Pokud sepsával historii církve, pokud se zabýval prorocstvími, pokud psal odkaz nejen svým blízkým, ale odkaz celé církvi, jak se chovat, a co a jak dělat, musel vycházet nejen z historie obecně, ale i z dějin církve a tím i dějin lidstva. Byl tedy životním optimistou a věřil v poučitelnost člověka? Nebo byl zničen světem plným válek, požárů, nevraživosti a útěků, že se upnul k naději, že jedině poznání může člověku otevřít oči a změnit jeho život? Nejsou tedy jeho pedagogické spisy spíše jen doufáním v lepší zítřky? Není jeho naděje ve vzdělaného člověka současně cestou za světlem i pro lidstvo?

Zamyslete se nad postavením historie v současném světě, pokuste se vyjádřit své stanovisko k pojetí dějepisectví, najděte odpovědi na některé z provokativních otázek. *Je historické bádání věda, výzva nebo jen ztracený čas? A co může současnému člověku přinést?*

CELOSTÁTNÍ LITERÁRNĚ HISTORICKÁ A VÝTVARNÁ SOUTĚŽ

"KOMENSKÝ A MY"

Základní škola a mateřská škola J. A. Komenského Brandýs nad Orlicí

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ
MUZEUM A KNIHOVNA
J. A. KOMENSKÉHO